

Zoetwaterverdeling: regio afhankelijk van hoofdwatersysteem

De droogte van de afgelopen weken leidt op dit moment nog niet tot problemen. Landelijke en regionale waterbeheerders hebben door anticiperen (opzetten van diverse peilen, aangepast gebruik van stuwen) en reageren (beregeningsverboden, waterverdeling en -inlaat wijzigen, doorspoelen) grote schade kunnen voorkomen. Omdat situaties als deze in de toekomst normaler worden, moeten we ons waterbeheer aanpassen: wellicht een andere verdeling van het zoete water, eerder bufferen, anders of niet draineren. Deze en andere onderwerpen kwamen 9 juni in Utrecht aan de orde tijdens de bijeenkomst van het Platform Zoet-Zout met als thema 'Waterverdeling en verzilting: samenhang landelijk en regio'.

Droogte zorgt voor verzilting en opwarming van het oppervlaktewater, dat daardoor slechter van kwaliteit wordt. Dat heeft gevolgen voor landbouw, natuur, scheepvaart, energie-opwekking, etc. Waterbeheerders kunnen, volgens Robin Engel van Rijkswaterstaat Waterdienst, sturen door te anticiperen óf reageren. Watertekorten kennen vier niveaus: normaal, indicatie, feitelijk en crisis. Nu geldt niveau drie: een feitelijk watertekort. Door de droogte is de Landelijke Coördinatiecommissie voor de Waterverdeling al enkele malen bijeengekomen. De commissie adviseert het Management Team Watertekorten over de verdeling van het zoete water op basis van de verdringingsreeks, waarin staat welke gebruikers bij watertekorten de hoogste prioriteit hebben.

Ebbing van Tuinen (Witteveen+Bos) kwam met de resultaten van de landelijke inventarisatie verzilting. Hierbij werd gekeken naar de mate van verzilting in het hoofdwatersysteem en de relatie met regionale watersystemen, het in beeld brengen van bestaande afspraken (waterakkoorden) en knelpunten en mogelijkheden tot sturing van het watersysteem. Bij de inventarisatie wordt onderscheid gemaakt tussen externe en interne verzilting. Bij interne verzilting komt het zoute water uit het gebied zelf, bij externe van elders, bijvoorbeeld zoutindringing vanuit zee. Dat laatste speelt op ongeveer 20 locaties langs de kust. Hierbij gaat het om sluizen, met uitzondering van de Nieuwe Waterweg die open is. Interne verzilting treedt ook op diverse gebieden langs de kust én in Flevoland. Rijkswaterstaat heeft 20 waterakkoorden gesloten met regionale waterbeheerders, waarvan zeven betrekking hebben op de bestrijding van verzilting. Daarnaast bestaan nog twee onttrekkingen zonder formeel akkoord. Een belangrijke conclusie uit de inventarisatie is dat de regio's erg afhankelijk zijn van het hoofdwatersysteem om verzilting te bestrijden. Met name het IJsselmeer speelt hierin een grote rol. Ook de waterverdeling via de stuw bij Driel, het eventueel sluiten van de Haringvlietssluisen en het Volkerak-Zoommeer zijn nationale factoren die sterk doorwerken op de regio.

Lodewijk Stuyt van de Wageningen Universiteit ging in op de vraag hoeveel zoet water van een bepaalde kwaliteit landbouwers nodig hebben en wat de gevolgen zijn als ze dat niet krijgen. Hij concludeerde dat het

beter is enigszins verzilt water te gebruiken dan helemaal geen water: droogteschade is veel erger dan schade door verzilt water. De gevoeligheid van verschillende gewassen voor verzilting is nu opgenomen in een tabel. Hiermee is het eenvoudiger de schade aan gewassen te bepalen. Die schadevoorspelling is dan weer te gebruiken om te bepalen of en welke maatregelen nodig zijn: werken historisch bepaalde maatregelen nog wel? Ten slotte stelde hij dat normen in sommige gevallen leiden tot krampachtig sturen, waar maatwerk nodig is.

Omdat droge perioden in de toekomst waarschijnlijk vaker zullen voorkomen, is het van belang daarop goed te kunnen inspelen. Daarbij kan het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium, een geïntegreerd landsdekkend grond- en oppervlaktewatermodel van Nederland, een belangrijke rol spelen, stelde Geert Prinsen van Deltares. Met behulp van dit model kunnen strategische beleidsvragen worden aangepakt. De focus ligt daarbij op (de effecten van) droogte en verzilting.

Johan Heymans van DHV ging wat dieper in op de problemen in de zuidwestelijke delta en de Drechtsteden. Uit een knelpuntanalyse bleek dat, sinds de uitvoering van de Deltawerken, zowel de beschikbaarheid als de afhankelijkheid van zoet water in het gebied is toegenomen. De situatie in de toekomst is afhankelijk van de ontwikkeling van de watervraag, de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem en de capaciteit van de transportleidingen die nu zoet water naar sommige gebieden voeren. Toch is het al mogelijk een aantal knelpunten aan te geven. Zo voert het drainagesysteem neerslag, met name in de winter, snel af. Hierdoor ontstaat geen buffer voor de droge zomerperiode. Interne verzilting is een belangrijke factor in het gebied, net als het neerslagtekort. Dat is in de zuidwestelijke delta hoger dan elders. Ook een toename van de zoetwatervraag en externe verzilting kunnen voor problemen zorgen. Op korte termijn zijn de problemen met relatief eenvoudige maatregelen nog op te lossen, maar de lange termijn is een beleidsomslag onontkoombaar.